

UOT 39; 572.9**MİL DÜZÜ ƏHALİSİNİN GEYİM VƏ BƏZƏKLƏRİ****A.M.ABBASOV***Azərbaycan Dillər Universiteti*
asif.abbasov65@mail.ru

Məqalədə Mil düzü əhalisinin geyim mədəniyyətindən danışılır. Geyim mədəniyyətinin formalaşmasında zaman-zaman mövcud olan siyasi sistemlərin mühüm yeri olmuşdur. Mənbələr və müşahidələrə əsaslanaraq əhalinin istifadə etdiyi geyimlər haqqında məlumat verilmiş, XVIII-XIX yüzilliklərə aid qeyimlərlə son yüzillikdəki geyimlərin bəzi elementlərinin dəyişməsinə diqqət verilmişdir. Qadın geyimləri və bəzəkləri araşdırma obyektinə olmuş, xüsusilə kişi geyimlərindən dəri, keçə və parçalardan hazırlanan papaq, yapıncı, kürk, arxalıq, çuxa, can köynəkləri, şalvar və digər geyimlər haqqında məlumat verilmişdir. Geyimlərin bölgələr üzrə fərqli elementlərinə diqqət verilmişdir.

Açar sözlər: Mil düzü, geyim mədəniyyəti, bəzək, dəri, papaq.

Tədqiqatlar və müşahidələrdən aydın olur ki, geyim vasitələrinin meydana çıxmasının əsas şərtləri iqlim təsirlərindən qorunmaq olmuşdur. İlk dövrlərdə geyim formalarının seçilməsində təbii-coğrafi şəraitin və iqlimin həlledici rolu vardır. Zamanla sosial həyat tərzini geyim növlərində inkişafa səbəb olmuş, yeni geyim formaları meydana çıxmışdır. Mütəxəssislər hesab edirlər ki, geyim elementlərinin meydana gəlməsi etik qaydaların formalaşmasına səbəb olmuşdur. Tarixin inkişaf prosesində inkişaf edən estetik zövqlərin təmin edilməsi geyim elementlərinin meydana gəlməsində mühüm şərtlər hesab edilir [5, 25-26; 6, 174]. Millətlərin geyim mədəniyyətinin formalaşmasında təbii-coğrafi şərait, insanların mənəvi-əxlaqi, ideoloji baxışları, dünyagörüşü, sosial həyatı da mühüm rol oynamışdır.

Qeyd etdiyimiz kimi, insanların yaşadığı mühitin geyim mədəniyyətinin formalaşmasında mühüm rolu var idi. Əgər “səhrada və ya tundrada-yaşılığın kəsik olduğu yerlərdə parça üçün əlverişli material əldə edilmirdisə, insan dəri və yundan paltar geyirdi” [2]. Ona görə də dünyanın müxtəlif iqlim qurşaqlarında insanların geyim formaları fərqli olmuşdur. Geyim forması uzun əsrlər boyu formalaşdığından xalqın keçdiyi yolun öyrənilməsində mühüm mənbədir. Milli paltarlarda, xalqın “etnik tarixində kök salmış adət-ənənəsi, sosial münasibətləri, ideologiyanın bir neçə elementi-dini inancları, estetik normaları əks olunur. Buna görə də milli geyimlərə xalqın etnik tarixinin, onun mədəniyyətinin, başqa xalqlarla əlaqələrinin mənbəyi kimi” baxılması və tədqiqata cəlb

olunması lazımdır [4, 3]. Belə olarsa xalqların keçdiyi tarixi inkişaf prosesini müqayisəli şəkildə öyrənmək imkanı yaranır.

Azərbaycan xalqının geyim mədəniyyətinin formalaşması da qeyd etdiyimiz şərtlər daxilində olmuşdur. Özünəməxsusluğu ilə diqqəti cəlb edən Azərbaycan milli geyimləri də dünya xalqlarında olduğu kimi uzun sürən inkişaf mərhələsi keçərək formalaşmışdır. Milli geyimlər xalqın keçdiyi tarixi, onun dini baxışlarını, sosial vəziyyətini, mədəniyyətini özündə əks etdirən, onda bir etnik fərqlilik yaradan xüsusiyyətləri özündə birləşdirir. Geyimlər haqqında məlumatları arxeoloji qazıntılardan, qayaüstü rəsmlərdən, qədim və antik dövr tarixçilərin əsərlərindən, təsviri materiallar kimi mənbələrdən əldə edilmişdir. Hələ toxuculuq sənətinin meydana gəlmədiyi Paleolit və Mezolit dövrlərində ibtidai insanların əsas geyimləri dəri bürüncəklər olmuşdur [3, 89]. Tədqiqatçılar geyim mədəniyyətinin formalaşmasını e.ə. 40-25-ci minilliklərə aid edirlər [1, 166]. Azərbaycan ərazisində məskunlaşan ilk insanların geyimləri də təbii əldə edilən heyvan dəriləri, ağac lifləri, yarpaq və digər materiallardan olmuşdur. Tarixçi Elianın verdiyi məlumata görə, Albaniyada “dəvə olduqca çoxdur, gözəl yunu vardır, dəvə yunu çox zərifdir.” Onun məlumatına görə, dəvə yunundan hazırlanmış paltarları ən varlı kaspilər geyinirdilər. Mil düzü əhalisi də maldarlıq üçün əlverişli olduğundan bu bölgədə bu gün də xırdabuyuzlu və iribuynuzlu davarla bərabər bəzi təsərrüfatlarda dəvə saxlanılmaqdadır. Mənbələr Qafqaz Albaniyasında kətan lifindən parçalar toxunduğunu qeyd edirlər [8, 345]. Geyim mədəniyyətini araşdıran tədqiqatçıların qeyd etdikləri kimi “eradan əvvəl I minillikdə Azərbaycan əhalisi yun və kətandan toxunma köynək və şalvar geyinmiş, dəri bürüncəklərdən istifadə etmiş, keçə və yun papaqları qoymuş, ayaqlarına isə şişburun dəri ayaqqabılar geyinmişlər” [3, 11-12]. Müxtəlif növ geyim materiallarının hazırlanmasında əsasən ipək və yundan istifadə edilmişdir. İpək parçalardan tikilmiş gözəl libaslar şairlərimizin vəsfində əks olunur. Dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi yazırdı:

Gördü bir gözəl ki, çadrası ipək,
Sanki gizlənmişdi buludda aytək [10, 170].

Şair digər misrada, hətta geyimlərin ipəkdən tikildiyini qeyd edir. Görünür ipək geyimlərdən “nəğməkar” çalğıcı qızlar daha çox istifadə etmişdilər.

Çaldıqca badamgöz dilbər nəğməkar,
Simplərin üstünə tökülər saçlar.

Nazla dilləndikcə o ipək simplər
Sökülüb tökülə ipək geyimlər [11, 24].

Azərbaycanın Kür-Araz vadisində yerləşən Mil düzü də etnoqrafik araşdırmalar üçün maraqlı bölgələrdəndir. Əhalinin istifadə etdiyi geyim və bəzəklərin etnoqrafik cəhətdən araşdırılması bölgə insanların həyat və məişətinin öyrənilməsində mühüm rol oynayır. Geyimlərdə xalqın yaşadığı mühiti anladan təbii bəzək naxışları, xalq yaradıcılığının zənginliyi, toxuculuq xüsusiyyətləri və s. özünü büruzə verir. Xalqın istifadə etdiyi geyim vasitələrinin öyrənilməsi bölgə əhalisinin maddi həyat səviyyəsinin, məşğuliyyətinin və digər

xalqlarla qarşılıqlı əlaqələri haqqında məlumat verir. Mil düzünün geyim mədəniyyətini Qarabağ, Muğan və Şirvandan ayrılıqda araşdırmaq düzgün olmazdı. Bu bölgənin əhalisinin geyim mədəniyyəti vahid Azərbaycan mühitində formalaşmışdır. Mil düzü əhalisi qonşu bölgələrin əhalisi kimi oturaq və köçmə təsərrüfatla məşğul olduqları üçün həyat tərzlərinə uyğun geyim mədəniyyəti formalaşsa da, bölgələr üzrə ciddi fərqliliyə malik deyildir. Kür-Araz ovalığının oturaq və tərəkəmə əhalisi bütün Azərbaycanda olduğu kimi, artıq qaynayıb-qarışmış, demək olar ki, tayfa xüsusiyyətlərini itirmişdilər. Ancaq əvvəllər fərqli yaşayış tərzlərinin olması qismən fərqli xüsusiyyətlərin qorunub saxlanılmasına səbəb olmuşdur. Professor A.Mustafayevin qeyd etdiyi kimi “geyim dəsti və geyim dəblərində gözə çarpan məhəlli fərqlər isə hər bir etnoqrafik bölgənin sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsi, etnomədəni durumu, istehsal (təsərrüfat) məişəti xüsusiyyətləri ilə üzvi surətdə bağlı olmuşdur.” Qeyd edilən amillər əsasında kənd, şəhər və mahallarda “geyim dəbləri arasında fərqli məhəlli xüsusiyyətlər” formalaşmışdır [7, 142]. İnsanlar qədim zamanlardan bəri geyim ehtiyaclarının ödənilməsində dəri və yun məmulatlarından istifadə edilirdilər. Müxtəlif vəhşi və ev heyvanlarının dərisindən isti və davamlı üst geyimləri hazırlanmış, qoyun və dəvə yununu isə alt və üst paltarının hazırlanmasında istifadə etmişlər.

Geyimlərin hazırlanmasında istifadə edilən materiallar xalqın təsərrüfat həyatından, məişətindən, hansı sərəvətlərə sahib olmasından xəbər verir və zamanla geyimlərin hazırlandığı materialların qismən dəyişdiyi müşahidə edilir. Yun, ipək, dəri parçaların yerini son yüzilliklərdə əsasən texniki bitkilər olan pambıq, kətan istehsalının inkişafı ilə bağlı olaraq alınan iplərdən hazırlanan parçalar tutmağa başladı. Qədim dastanlarımızda verilən məlumatlarda da Azərbaycanda yun parçalardan əlavə pambıq parça istehsalının mövcud olduğunu görə bilirik. Belə məlumatlara “Kitabi-Dədə Qorqud”da rast gəlinir. “Əski panbuq bez olmaz” ifadəsində ibrətamiz misal gətirməklə bərabər, bu dövrdə pambıqdan parça toxunulduğu, köhnə pambığın ipliyyə yaramadığı qeyd edilir [12, 31]. Dastanın Qanturalıdan bəhs edən boyunda “Qanturalı altunlu incə kətan bezin belinə sardı” cümləsində kətandan parça toxunduğu, ondan qurşaq kimi istifadə edildiyi, onun qızılla bəzədilmiş və incə toxunuşlu olduğu göstərir ki, Dədə Qorqud zamanında artıq toxuculuğun bütün sirləri bu sənətin sahiblərinə bəlli idi [12, 87]. XIX yüzillikdə pambıq parçalardan ən çox bez toxunardı. Prof.A.Mustafayevin də qeyd etdiyi kimi “Azərbaycanın ənənəvi pambıq parçalarının ən geniş yayılmış kütləvi növü olan bezi hər bir ailədə evdar qadınlar yer hanası, yaxud Culfa dəzgahında toxuyub ailənin daxili istehlakına sərf edirdi” [7, 60]. Cavad qəzası, Cəbrayıl və Şuşa qəzalarının düzən ərazisini qismən əhatə edən Mil düzünün [17, 289], yəni indiki Beyləqan, Ağcabədi və İmişli rayonlarının kəndlərində də əhali yer hanasından istifadə edərək bu və ya digər ehtiyaclarını ödəyirdilər [13]. XIX yüzillikdə toxuculuq sənəti Ağcabədidə inkişaf etmişdi [7, 65].

Geyimlər yaş, cins, bölgə, sosial təbəqə, dini baxışlardan asılı olması

etibarilə fərqlənirdi. Yaş xüsusiyyətlərinə görə uşaq, gənc, qoca, ahıl geyimləri bir-birinə oxşadığı qədər, həm ölçülərinə görə, həm də formasına görə fərqlənirdi. Eyni şəkildə kişi və qadın geyimləri də sosial təbəqəyə uyğun olaraq formasına, bəzəklərinə, müəyyən qədər parçasına görə fərqlənmişdir. Miqrasiya prosesi də geyimin fərqləndirici elementlərində mühüm rol oynamışdır. Bölgələr üzrə bəzi fərqləndirici xüsusiyyətlər də olmuşdur ki, bu da forma, bəzək, adət-ənənə, qonşu dövlətlərlə olan əlaqələrdən, etnik və dini fərqliliklə irəli gəlmişdir. XX yüzilliyə qədər insanların geyimlərinə görə sosial təbəqəsini, yaşını, peşəsini müəyyənləşdirmək mümkün idi. Mil düzü əhalisi ənənəvi xalq geyimləri və bəzəklərindən istifadə edirdilər. Geyimlər kişi və qadın olması etibarilə alt, üst, ayaq və baş geyimləri olması ilə tam bütövlük təşkil edir. Qeyd etdiyimiz kimi Mil və Qarabağ düzlərində yaşayan əhalinin geyimi dövrünə görə qonşu bölgələrin əhalisinin geyimi kimi olmuşdur. Qadın geyimi tarixən öz rəngarəngliyi ilə seçilmişdir. Son orta əsrlərdə (16-18-ci əsrlərdə) alt və üst köynəyi qaftan, dizlik, tuman, arxalıq, çuxa, cübbə, şalvar, xəz bürüncək qadın geyimi içərisində əsas yeri tuturdu [5, 230].

Mil düzü qadınları da toxunma donlardan istifadə edirdilər. Qədimlərdə arapaça, çax-çux deyilən şalvarlardan istifadə edirdilər. Mahud istehsalı ilə yeni parçaların meydana çıxması ilə geyimlərdə dəyişiklik yarandı. Sonra tumanları xara parça və zamanla yenilənən parçalardan tikməyə başladılar. Qadın tumanları metrəyə uyğun gələn bir neçə "taxta"dan olurdu. Topuqlara qədər uzanan tumanlar imkandan, mövqeyindən asılı olaraq 6 taxtadan 12 taxtaya qədər olan parçalardan tikilirdi. [15,19] Qadın köynəkləri müxtəlif formalarda olsa da qol hissəsi əlin üstünü örtən uzunluqda olmalı idi. Tuman və köynəklər kiseyi və xara parçalardan tikilirdi. Tərəkmə ailələrində qız-gəlin paltar tikdirəndə və geyinəndə qızlar anaları, gəlinlər isə qayınanaları ilə məsləhətləşir, tikiş və geyim üsulunu razılaşırdırdılar. At minən və yaşlı qadınlar çax-çux adlanan geniş şalvar kimi tikilən geyimdən istifadə edirdilər.

Qadın ayaq geyimləri də kişi ayaqqabıları kimi əsasən dəridən hazırlanırdı. Başmaqçılar tərəfindən aşılınmış göndən müxtəlif formalı qadın başmaqçaları tikilirdi. Qadın başmaqçalarının da bir-neçə növü var idi. Başmaqçaların incə hazırlanmış ağ dəridən tikilməsinə üstünlük verilirdi. İmkanlı ailələrdə başmaqçaların üstü adətən tirmə və məxməri parçadan tikilirdi. Üstü parça olan başmaqçaların üzünü müxtəlif tikmələrlə bəzədilirdi. XIX yüzillikdə belə tikmələr içərisində "təkəldüz" tikmələr seçilirdi. Qadın ayaqqabıları içərisində üzü tikməli olan uzun boğazlı çəkmələr də olurdu. Qadın corabları zərif toxunmuş qoyun və dəvə yunundan hazırlanırdı. Belə corablara müxtəlif bəzəklər vurulardı. Eyni qayda ilə bəzəkli əlcəklər də hazırlanırdı. Qadınların baş örtükləri yaylıq, şal, kəlağayı idi. Tərəkmə qadınları "çarşabdan istifadə etməyiblər. Yad kişi görəndə və ya gəlinlər qayınatalarına xidmət edəndə yaşmaqçanıblar" [15, 19].

Kişilər alt paltar kimi pambıq parçadan tikilmiş köynək və dizlik geyirdilər. Alt paltarlar nazik parçadan tikilirdi. Səfəvilər dövründə kişilər köynək, şalvar, çuxa, arxalıq, kürk, qurşaq, cübbə, başmaq və sair kimi geyim nö-

vündən istifadə etmişlər [5, 230]. Üst geyimlər ilin fəslindən asılı olaraq dəyişirdi. Soyuq, küləkli payız, qış aylarında yapıncı, kəpənək, gödəkcə, yundan toxunan corab və qoyun dərisindən hazırlanmış papaq geyinilmişdir. XIX yüzillik-XX yüzilliyin əvvəllərində Mil düzündə kişilər üst geyim kimi istifadə etdikləri şalvar və pencəyi yer hanasında toxuyurdular [13].

Kişi alt paltarları can köynəyi, tuman, dizlik, üst geyimləri isə çuxa, arxalığ, əba, şalvar, baş geyimləri isə papaqdan əlavə araçqın və əmmamədən ibarət idi. Alt kişi geyimləri “adnalıq”, yaxud “dəyişək adlanan can köynəyi və dizlikdən ibarət idi [13]. Üst geyimlərin hazırlanmasında mahud parçaya üstünlük verilirdi. Mahud parça xüsusi ustalar tərəfindən yundan presləmə nəticəsində əldə olunurdu. Mahud arxalıqlar və gödəkçələr məşhur idi. Arxalığın qabağı pencəkdə olduğu kimi açıq olardı, çuxa astarlı tikilib, ətəyi büzməli olurdu. Yapıncını isə əsasən Mil düzünün tərəkəmə əhalisi istifadə edirdi. Soyuqdan, küləkdən, yağışdan qoruduğu üçün yapıncını çobanların sığınacağı adlandırsaq yanılmazdır. Yapıncı əsasən qara və ağ rəngdə olub saçaqsız və saçaqlı olurdu. Rəngi ağ, tikişsiz və saçaqlı yapıncıları daha imkanlı ailələr istifadə edirdi. Azərbaycan kişiləri və qadınları kəmərlərdən istifadə edirdilər.

Əhali ayaq geyiminə də xüsusi fikir vermişdir. Ayaqqabılar əsasən inək və camış dərisindən hazırlanmış, lazım gələndə at dərisindən də istifadə etmişdilər. “Çarıq” adlanan ayaq geyimlərinin qarabağı, quşburnu, əyriburun, quşgözü, qızqaytaran, üçburun, şatı və s. kimi tikiş formasına görə fərqlənən bir-neçə növü olmuşdur. Camış dərisindən ən çox “şatı” adlanan çarıq hazırlanırdı. Böyük Vətən müharibəsi illərində Mil düzü ilə qonşu Muğanda da geyinilmişdir [14]. “Şatı” çarığı Şirvanda “Sulut çarığı”, Kəlbəcər rayonunda “şirməyi çarıq” adı ilə tanınmışdır [7, 149]. Çarıq yüngül və yumşaq olması, ayaqları zədədən qoruması etibarilə çox əlverişli idi. Onu aşılınmış və xam göndən hazırlayırdılar. Təsərrüfatında maldarlıq əsas yer tutan əhali olması etibarilə Mil düzündə gön əldə etmək problemi yox idi. Bir heyvandan əldə edilən dəridən heyvandarlıqla məşğul olmayan əhali də istifadə edirdi. Bəzən əkinçi və maldar əhali öz aralarında alqı-satqı edərək taxıl, bostan məhsulları ilə aşılınmış gönü dəyişərdilər. Hər bir ailə də çarıq tikə bilən olurdu, amma peşəkar çarıq tikənlər-çarıqçılar da var idi. Əhali çarıqçılardan aldıkları və yaxud hazırladıkları çarıqları qonaq gələndə, toya-bayrama geyərdilər. Əhalinin kasıb təbəqəsi çarığın altı dağılanda onu gönlə yamayıb geyinərdi. Böyük kəndlərdə əsasən oturaq həyat keçirən əhali içərisində kişi ayaqqabılarından çust, məst də müəyyən yer tuturdu. Məlumatlara görə Qafqaz tatarları arasında hündürdaban başmaqlar da dəbdə olmuşdur [16, 48]. Mil düzü əhalisi ayaqlarına yundan toxunan corab geyər, yaxud “patava” adlanan ayaq sarığı dolayardılar.

Kəmərlərə qurşaq, şal, kəmə, toqqa, qayıq aid idi. XIX yüzillikdə kişilər kəmə kimi toqqa və qayıq, imkanlı adamlar isə gümüş və qızıl təkbənd bağlayırdılar. Kəmərdən qılınc və xəncəri asmaq əlverişli idi. Qurşağı mollalar, baqqallar, arşınmalçılar və s. bağlayır, lazım gələndə cib, süfrə, örtük, hətta kəfən kimi istifadə etmişdilər [7, 145].

Araşdırmalardan aydın olur ki, Mil düzü əhalisinin maddi-mənəvi sərvətləri qədim zamanlardan bəri ümumazərbaycan mədəniyyətinin tərkib hissəsi olmuşdur. Bölgədə mövcud olan geyim və bəzəklərin təhlili göstərir ki, Mil düzü əhalisi əkinçi və maldar olmaqla qonşu bölgələrin əhalisi ilə sıx təmasda olmuşdur ki, bunun da nəticəsində də vahid adət-ənənə, mədəniyyət formalaşmışdır. Geyimlərdə və bəzəklərdə olan fərqli elementlər isə iqlimdən, təsərrüfat xüsusiyyətlərindən, miqrasiya proseslərindən irəli gəlir və ümumi mədəniyyətdə elə də ciddi fərq yaratmır, əksinə ona daha da rəngarənglik verir. Nəticədə qeyd edilən ki, Mil düzü Qarabağ və Muğan düzü ilə birlikdə digər etnoqrafik bölgələrimiz kimi ən qədim zamanlardan ümumi mədəniyyətimizin formalaşmasında mühüm rol oynamış bölgələrimizdəndir.

ƏDƏBİYYAT

1. Каминская Н.М. История костюма. М.: Легпромбытиздат, 1986
2. Адлер Б.Ф. Возникновение одежды: Очерк. СПб.: Худож. типо-литография А.К.Вейермана, 1903
3. Vəliyev F.İ. XIX-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın maddi mədəniyyəti. Bakı: Şərq-Qərb, 2010
4. Сухарева О.А. Вопросы изучения костюма народов Средней Азии // Костюм народов Средней Азии. Историко-этнографические очерки. М.: Наука, 1979
5. Dünyamalıyeva S.S. Azərbaycan geyim mədəniyyətinin tarixi. Bakı: Elm, 2002
6. Измайлова А.А. Народная одежда Азербайджана и ее ситилизация для танцевальных костюмов. Баку: Элм, 2005
7. Mustafayev A.H. Azərbaycanın maddi mədəniyyət tarixi (etnoqrafik materiallar əsasında tipoloji tədqiqat). Bakı, 2009
8. Azərbaycan tarixi. 7 cildə I cild/ Bakı: Elm, 1998
9. Əliyev F.İ. XIX-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın maddi mədəniyyəti (geyimlər, bəzəklər). Bakı: Elm, 2006
10. Nizami Gəncəvi. Yeddi gözəl. Bakı: Lider, 2004
11. Nizami Gəncəvi. Yeddi gözəl. Bakı: Yazıçı, 1992
12. Kitabı-Dədə Qorqud. Bakı: Yazıçı, 1988
13. Məlumatı Ağcabədi rayonunun Qaravəlli kənd sakini Mehdiyev Pəsərək 2008-ci ildə vermişdir.
14. Çingiz Fərəcov. Azərbaycanda camışçılıq: mövcud vəziyyət, problemlər və vəzifələr / "Azərbaycan" qəz., 30 yanvar 2015-ci il
15. Əhmədov Ə.İ. Tərəkmə (Nəyat təzvi və ənənələri). Bakı: Yazıçı, 2009
16. Евецкий О.С. Статистическое описание Закавказского края. Санкт-Петербург, 1835
17. Алифин С.К. Экономический быт государственных крестьян Джеватского уезда, Бакинской губернии / Материалы для изучения экономического быта государственных крестьян Закавказского края (МИЭБГКЗК), т. VII

ОДЕЖДЫ И УКРАШЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ МИЛЬСКОЙ РАВНИНЫ

А.М.АББАСОВ

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается традиционная одежда населения Мильской равнины. Отмечается, что на форму одежды здесь оказывали влияние различные политические

системы существовавшие здесь в различные времена. Согласно источникам и наблюдениям, которые дают сведения о формах одежды используемой населением в XVIII-XIX столетиях подчеркивается, что в последнем столетии обращалось больше внимания на изменения некоторых элементов одежды. Объектом исследования были одежды и украшения женщин. Из элементов мужской одежды даются сведения о папахах, сшитых из кожи, шкуры и тканей, япынджи, кюрк, архалык, чуха, рубашках, широких шароварах и др. видах одежды. Отмечается, что у одежды существовали различия в элементах, в зависимости от зоны.

Ключевые слова: Мильская равнина, культура одежды, украшения, кожа, папах

CLOTHES AND ADORNMENT OF THE POPULATION OF MIL STEPPE

A.M.ABBASOV

SUMMARY

The article studies the art of dressing of the population of Mil Steppe. Political systems played special roles in formulating the art of dressing. Basing on the sources and observations, there is provided information on the used clothes, and peculiar attention is paid to the changes of the types of clothes used in the XVIII-XIX centuries. Women's wear and adornments are the objects of investigation. The elements of men's wear including leather, caps made of leather and sheepskin coat, felt cloak, Caucasian coat, sleeveless coats, trousers and other articles of wear are marked as distinctive elements depending on the regions.

Key words: Mil steppe, culture of wear, adornment, leather, cap.